

Bewonersbijeenkomst 30 oktober 2019 Uitgebreid verslag

Algemeen: er waren 55 mensen aanwezig, de Vruchtenbuurt telt ca. 5.000 woningen, Warm in de Wijk heeft 700+ geïnteresseerden en de Coöperatie telt 270 leden. Naast een groot aantal bekende deelnemers, waren er ongeveer 10 'nieuwelingen' die voor het eerst naar een bijeenkomst van WidW kwamen. Dit resulteerde in 3 nieuwe leden en 2 deelnemers voor de werkgroep isolatie.

[Jeroen]

TERUGBLIK

- Haalbaarheidsstudie IF Technology > data & insights voor strategie WidW
- Coöperatie Duurzame Vruchtenbuurt > heft in eigen handen "van Gas los"
- Varianten inventarisatie > in kaart brengen opties warmtenet + alternatieven (all electric, niets doen)

WERKSESSIE 25 JUNI

- Bespreken 5 verschillende varianten (zie verslag 25 juni)
- Warmtenet opties opnieuw bespreken en doorlichten
- > Analyse Gemeente Den Haag o.b.v. kostprijs verschillende varianten (30j), 40/70 graden varianten meest betaalbare optie voor bewoners van de Vruchtenbuurt

Vragen die op antwoord wachten nav kostenanalyse diagram:

Q waarom ontbrak kostenindicatie waterstof in overzicht? > geen data beschikbaar

Q is het mogelijk om onderscheid te maken tussen kosten investering vs verbruikskosten?

Q de verwachting is dat de komende 30 jaar ook warmte wordt belast, met serieuze impact op kosten, is daar rekening mee gehouden?

Terugkoppeling:

NB 1 de kostenanalyse is gebaseerd op een niet goed/volledig geïsoleerd huis

NB 2 analyse schetst een beeld, geeft een indicatie en richtlijn, de rol van de coöperatie zal ook van invloed zijn (niet meegenomen in deze analyse)

#

NATIONALE STUDIE ENERGIETRANSITIE

PBL heeft 'vandaag' een studie gepubliceerd waarin per wijk in Nederland de meest kosteneffectieve opties op landelijk niveau in kaart zijn gebracht.

De studie is te vinden via <https://ecw.mett.nl/leidraad/default.aspx>

Op de homepage staan de instructies: bij PBL een wachtwoord aanvragen en daarmee inloggen op de site PBL.

Hier komt een HTwarmtenet voor de Vruchtenbuurt als meest rendabele optie uit.

[Uitleg Bart] De informatie is vers van de pers > de informatie vormt een vertrekpunt voor het ontwikkelen van een warmtevisie - DH is hier al ver mee – o.b.v. 5 strategieën > warmte net, hoge temp, lage temp en hernieuwbaar gas (biogas / waterstof).
De optie met de laagste maatschappelijke kosten (infra/aanpassingen) = voorkeursstrategie.
Hoog temp warmtenet / all electric ontloopt elkaar niet veel.

NB 1 de studie houdt geen rekening met beschikbare lokale bronnen waar Warm in de Wijk momenteel mee rekent

NB 2 over een paar maanden volgt een update met concretere informatie

NB 3 de studie voegt zich naar de gestelde klimaatdoelen, de basis van het rekenmodel is het verkleinen van CO2emissie

>> de studie roept een storm aan vragen op, deze worden geparkeerd: herhaalde oproep tot plenaire sessie ;)

#

VANAVOND

- Focus op warmtenet, opties 40/70 – wat zijn de criteria, kansen en belemmeringen
- Mandaat om een optie uit te werken tot propositie (70 graden)
> NB het is hiermee geen definitieve keuze voor 70 graden, maar de keuze om 1 variant serieus uit te gaan werken zodat we concrete vervolgstappen kunnen zetten met onze partners
- Voorbereiden ALV: advies en motivatie voor keuze uitwerken
- Pioniersproject met Stedin en Dunea ontwikkelen incl subsidieaanvraag Gemeente Den Haag zodat we met een deel van de wijk de haalbaarheid van de transitie kunnen testen

Vragen:

Q: Is en/en een optie? 70 en 40?

Vraag wordt geparkeerd & meegenomen: dit uitzoeken kan onderdeel zijn van het vervolgtraject

Q: Kies je meteen ook voor een bron bij de keuze voor 70 graden?

A: Nee

#

VOORUITBLIK

- ALV voorkeursvariant – 26 november, leden van de Coöperatie worden uitgenodigd
- Participatie / governance van bewoners – sessie op 12 november wordt georganiseerd door Martijntje Smits
- Werkgroep isolatie (19 nov)
- Bepalen selectie van de wijk voor pilot, voorstel aan ALV
- Propositie ontwikkelen
- 500 deelnemers pioniersproject laten tekenen

KORTOM:

Om een succes te maken van onze missie voor een duurzaam verwarmde Vruchtenbuurt:

Ga in gesprek

Doe mee

Word lid

En.. kom naar de ALV op 26 november!

#

AANSLUITCONCEPTEN WARMTENET X STEDIN / NETVERDER – Dennis Allard

NetVerder is actief waar de 'warmte business' ongereguleerd is

Gem DH 16,55% aandeelhouder

NetVerder heeft (nog) geen commercieel belang

Doel: realiseren van een open & transparant warmtenet

NetVerder > ontwikkelde o.a. biogas project x FrieslandCampina + stoomproject

Daarnaast warmteprojecten:

- Vruchtenbuurt Den Haag
- Delft, i.s.m. 4 woning coöperaties, 14.000 woningen (geothermie)
- Rozenburg, 700+ woningen aansluiten op warmtenet (gemeente + WBR) en waterstofpilot

Er is veel warmteoverschot in Nederland, bijvoorbeeld uit de industrie, van datacenters, oppervlaktewater en geothermie.

Kortom: er beweegt heel veel binnen Nederland op het gebied van warmte

Vragen:

Q: Hoe verhoudt Stedin zich tot Eneco op gebied van warmte?

A: Stadswarmte wordt allemaal beheerd door Eneco, strikt commercieel + renderen. Stedin bedient het publiek en onderzoekt haalbaarheid + toepasbaarheid van warmteprojecten.

Vraagstukken aansluiting Vruchtenbuurt

- Onderzoek op basis van 500/600 woningen aansluiten + aangesloten houden
- Hoe bereiken we die situatie zonder teveel overlast / aantasting openbare ruimte en woning zelf (cosmetische overlast)
- Betaalbaar binnenwerk: hoe voorkomen we grote eenmalige kostenpost, en zorgen we ervoor dat bewonder max. de huidige (gas)kosten behouden

Vragen:

Q: Is het mogelijk om een hybride installatie te gebruiken; gas voor extreme kou en warmtenet voor regulier?

A: Hybride: op basis van een warmtenet + warmtepomp is mogelijk. Stedin wil gas niet beheren voor uitsluitend piek gebruik, dat is niet rendabel. Het is mogelijk, maar de vraag is of de kosten realistisch zijn.

Q: Kunnen we deze optie dan onderzoeken in de pilot, voor de eerste 5/600 woningen?

A: Het betreft een business case, die we zo efficiënt mogelijk willen benutten. Over de ontwikkeling van het net zijn ontzettend veel gedachten, de vraag is alleen hoe we de bewoners kunnen betrekken en de juiste informatie kunnen delen.

Aanvullende vragen worden geparkeerd: herhaalde oproep tot plenaire sessie

#

BEVINDINGEN STEEKPROEF WARMTEWISSELAAR

Stedin onderzocht enkele 'proefwoningen' i.s.m. A. Hak, een gespecialiseerde aannemer met ervaring met thermoflex x prefab buizen. De woningen zijn bezocht in de route Meloenstraat > Ananasstraat.

Algemene indruk:

- Mooie jaren '30 woningen
- Ketel aanwezig in keuken of op zolder
- Vaak geen meterkast > uitsluitend bij renovaties
- Lastig te bereiken aansluitingen op zolder
- Binnen installatie verschilt per woning
- Granito vloer in entree

Kortom: maatwerksituatie per woning > kosten per woning verschillend

Vragen:

Q: Kan de meterkast in de kruipruimte?

A: Nu is dat normtechnisch mogelijk, voorkeur voor reguliere meterkast

Laagbouw

- beneden: aanzienlijke kosten m.b.t. installatie voor bewoner
- zolder: beheer issue, duurdere variant i.v.m. herstelwerkzaamheden. Voordeel: installatie hoeft niet te worden aangepast

Out of the box idee > interessant

Schakelen met een collectief afleverpunt, externe technische ruimte (verantwoordelijkheid coöperatie) >> 1 buis die de hele rij woningen met elkaar verbindt. Proef in Utrecht was succesvol – vraag is hoe het beheer gaat plaatsvinden en wat de procedures zijn in geval van incidenten.

Vragen:

Q: Is het mogelijk de warmteleiding aan te leggen onder het dak / dakgoot?

A: ja is mogelijk, maar zorgt voor veel meer verlies van warmte (via leiding)

MMIP

Meerjarige missiegedreven innovatie programma MMIP

Daarbinnen worden aansluitconcepten vormgegeven

Vruchtenbuurt doet daar aan mee, is deelnemer van WarmingUp

Standaardisatie is het gemeenschappelijke doel

Looptijd max 5 jaar

Vragen:

Q: Het idee van een technische ruimte en beheer door de coöperatie, is dat niet de verantwoordelijkheid bij netbeheerder?

A: Alle varianten zijn in onderzoek, nog niet beproefd > alle alternatieven zijn mogelijk, onderlinge afspraken zijn belangrijk, maar de netbeheerder heeft in dat geval bijvoorbeeld de sleutel van woning nodig.

[Eric]

Bestuur x governance: hoe willen we dit soort dingen organiseren? Relevante vraag voor volgende sessie op 12 november!

Wij gaan ons de komende periode inzetten om complexe vraagstukken concreet te maken: hoe ziet het eruit in mijn eigen huis?

Laatste vragen:

Q [Aad, eigenaar hoekhuis] Is het mogelijk dat aansluiten überhaupt niet haalbaar is?

A: In de bestaande situatie is het alleen mogelijk om een afleverset te leveren, en de impact op de woning is aanzienlijk. We moeten voorzichtig zijn, het zal serieuze inbreuk hebben op ' 30 woning, het laat sporen achter.

Q: Jullie hebben laagbouw aangestipt, welke visie is er op appartementen (3-laags)?

A: Ook daar vinden de ketel in de keuken, en hebben we wederom te maken met een investering voor het realiseren van een warmtenet. Vanuit de benedenwoning loopt het leidingwerk omhoog naar de burens – dat geldt voor gelaagdheid met zelfde aansluiting (elektra ook). Ook hier lopen we aan tegen cosmetische acceptatie: wat wil je wel/niet in de woning?

Q: Je geeft aan dat jullie als netbeheerder een publieke dienst uitvoeren. Toch zijn er substantiële kosten aan verbonden, wat houden die concreet in?

A: Mijn advies: ga in Rotterdam wonen, daar krijg je 1.500 EUR per woning subsidie.

[Eric] Dit moet mee in de propositie: wat kost het en welke subsidie is mogelijk?

Q: [Martijntje] Stedin is netbeheerder, een publieke dienst. Maar Stedin heeft toch een bv voor de warmte? Gaan er dus andere prijzen gaan gelden?

A: Dat klopt, we houden ons aan de kosten voor het warmtewet x vastrechtbedrag, dat hangt samen met de wijze van aansluiten, en een zoektocht naar de beste keuze. Einddoel: voordeliger of zelfde kosten als huidige (gas)prijs, we concurreren met de eneco's van deze wereld.

Q: Dus we gaan niet meer dan nu betalen?

A: Niet meer dan nu – dat is het principe. Bij overstappen moet de bewoner niet meer gaan betalen dan voor de situatie met gas. Coöperatie heeft 'vergelijkbare woonlasten' als uitgangspunt benoemd.

[Eric – afsluitend onderwerp]

#

WARMTENET VAN 70 vs 40

- acceptabel
- neemt prikkel tot grondig isoleren weg
- vergt op later moment (10j / waterstof) wellicht aanpassing

40

- is duurzamer
- kost meer, want meer isolatie nodig
- is redelijk toekomstbestendig

Tijdens de komende ALV (26 november) willen wij een voorstel formuleren voor 70 graden **als voorkeursvariant voor nadere studie**, voor de pilot.

Vragen:

Q: 40 graden > hoe speelt warm tapwater hierin een rol?

A: Dat is te koud voor tapwater, er zit een apparaat tussen dat opwaardeert voor tapwater

Q: ik begrijp de keuze voor focus (minder tijdsinvestering) maar is het een optie om 2 varianten uit te werken?

A: als je 1 variant goed uitwerkt, kun je een tweede variant efficiënt invullen – en denk je ook over de andere vragen na.

Q: wat ik mis, is de keuze om terug te leveren aan het net. Als je al een warmtenet hebt of zonnepanelen. Dat maakt het systeem zelfstandiger en robuuster, en dat is makkelijker te realiseren bij 40 graden. Teruglevering maar het verschil.

[Eric] dit nemen we mee in de propositie

Opmerking: 40 graden leent zich voor meerdere duurzame bronnen en is als zodanig dus interessanter. Hoe lager in temp, hoe makkelijker je verschillende bronnen kan gebruiken en in de zomer bijv gratis zonnewarmte kunt leveren. Dus flexibele kosten.

Q: daar waar de warmtenetten zijn aangelegd, kun je een waterstof systeem implementeren >> deze vraag parkeren we

Q: hebben we enig idee hoe ver we zijn met isolatiegraad in de wijk? Doel: klimaatneutraal verwarmen, en dus keuze voor 40 graden? Is alleen ingrijpender. Inschatting haalbaarheid is geen reden om je te beperken tot 70 graden! Er zijn ook pakketten bedacht om collectieve isolatie te gaan financieren. Als je iets doet, doe het dan goed.

A: Hier willen we met de werkgroep isolatie collectief over nadenken

Q: bij 40 graden zit je sowieso met een tapwater installatie, en o.a. vloerverwarming

A: Voorlopig / voorzichtig: keuze voor focus, maar ook voor onze partners om een concrete stap te zetten. We willen een keuze en discussie doorbreken.

Q: is het ook mogelijk om niet te kiezen voor 70/40, maar voor een progressief net met afschaling in combinatie met het verhogen van isolatie? De winst vloeit dan terug in verder verduurzamen.

[bestuur] Advies: we kiezen voor een warmtenet, ongeacht 70/40. Optie daarbinnen is de keuze voor het specifieke warmtenet.

Q: is het een werkbare situatie: een warmtenet dat op termijn – met wijk en de bewoners mee - verder verduurzaamt?

A: Dat klinkt sympathiek, maar is ontzettend lastig vanuit techniek omdat je een keuze moet maken. Een realiseerbare en meer gerichte vraag: **hoe houden we flexibiliteit erin?**

[bestuur] Die vraag gaan we stellen aan Barry van IF Technology. Leggen wij ons teveel vast met 1 optie? Is er een systeem mogelijk dat flexibiliteit biedt?

Aanvullende opmerking: neem vooral de tijdsdimensie mee om isolatiemaatregelen te treffen in woningen.

[Bart] 70 graden is niet meteen duurzaam, je hebt elektriciteit, piekvoorziening nodig. Onderdeel propositie: **doorkijk naar lange termijn**

Q: Met ons type huizen is het praktisch niet mogelijk qua isolatie. Klopt dat? En daarnaast veel kleine VVE's: hoe realistisch is die isolatiegraad dan?

A: wij hebben het antwoord nog niet

Q: Dat kun je toch uitzoeken?

A: Dat gaat de werkgroep isolatie doen

Q: ALV hoeveel mensen zijn er (nodig) om voor de hele wijk te beslissen?

A: wij besluiten niets over anderen, het blijft een individuele keuze op vrijwillige basis. Als groep vinden wij het een goed idee en wij gaan vervolgens proberen die andere groep te overtuigen van het belang. **Hoe meer draagvlak, hoe geloofwaardiger de keuzes zijn!**

Vragen x Gemeente Den Haag:

Q: hoe ziet de gemeente het draagvlak van Warm in de Wijk

[Claire Daniels, projectmanager Gemeente Den Haag] ca 10% van de wijk is geïnteresseerd, er is daarnaast vaste kern die de coöperatie bemenst: dat zijn voldoende ingrediënten voor de gemeente om dingen te onderzoeken: wat is een alternatief voor gas? Hoe neem je de andere huishoudens hierin mee, dat is een ander verhaal en daar speelt de Gemeente (nog) geen actieve rol in.

Q: Is er zoiets als een pioniersbonus?

A: Er zijn middelen vanuit de Gemeente voor onderzoek en communicatie. Als de keuze voor warmtenet is gemaakt, dan komen er mogelijk ook aanvullende subsidies vrij

Q: is dat een politiek besluit?

A: Alles gaat langs de wethouder voor akkoord. Beslissingen rondom een warmtenet gaan langs gemeenteraad. Er is overigens al veel steun vanuit de Gemeente o.a. voor dit soort initiatieven en bijeenkomsten.

Q: Concreet: is 40 haalbaar nu?

A: nee.. niet in deze wijk

[bestuur] Concreet: wij gaan op zoek naar goede formulering die tegelijkertijd recht doet aan onze partners. De formulering van besluit wordt tijdig gedeeld, deze doet recht aan de inbreng die vanavond is gedeeld.

Wij pleiten ervoor om de pilot op basis van eenzelfde systeem uit te rollen die realiseerbaar is in de rest van de wijk. **Kortom: geen experiment maar een toepasbaar programma**

Laatste vragen:

Q: Is er nagedacht over het klusteren van werkzaamheden > glasvezel / Mient >> buizen voor warmtenet meteen meenemen?

[Claire] Daar proberen we slim op aan te haken

Q: Nou, daar merken we niets van

A: We moeten nog veel stappen te zetten en er is tijd nodig voor uitvoering. Als we vandaag een GO krijgen gaan er nog een aantal jaren overheen voordat we gaan aansluiten. We kijken wel naar mogelijke combinaties en vertragen / versnellen werkzaamheden waar mogelijk.

Q: Komt de herinrichting Mient (nieuwe gasleiding) hiervoor in aanmerking?

A: De komende 2 jaar is alsnog kortdag maar weet dat klusteren een prioriteit is

Afsluitende opmerking vanuit publiek: Het 70 / 40 debat is heel simpel > zonder gevelisolatie is 40 geen optie, en buitenmuur isolatie is geen optie vanuit Gemeente. Dat kan alleen als het aanzicht van de huizen niet grondig wordt gewijzigd, dus komen we uit op 70.